АЛТЕРНАТИВЕН БЮДЖЕТ на ИПИ

Изход от спиралата на дефицитите

3 НОЕМВРИ
10:00 ч.

ГРАНД ХОТЕЛ СОФИЯ
зала Триадица 1 и 2

ИПИ

FRIEDRICH NAUMANN FOUNDATION For Freedom.

КАКВО ЦЕЛИМ С *АЛТЕРНАТИВЕН БЮДЖЕТ 2027*

Намаляване на бюджетния дефицит и бързо излизане от процедурата по прекомерен дефицит

Стимули за по-ефективни публични разходи и постигане на резултати в обществения сектор

Благоприятна среда за предприемачество, инвестиции и икономически растеж

ИПИ

ИКОНОМИЧЕСКИ РАСТЕЖ ПОД РИСК

Глобални рискове:

- Нисък растеж в европейските икономики (1,3% годишен ръст в еврозоната към Q3)
- Дългови проблеми в големите икономики в еврозоната (дългът на Франция достигна 119% от БВП)
- Войни и поскъпващи енергийни ресурси (80% по-скъп петрол и 200% по-скъп газ)

Вътрешни фактори:

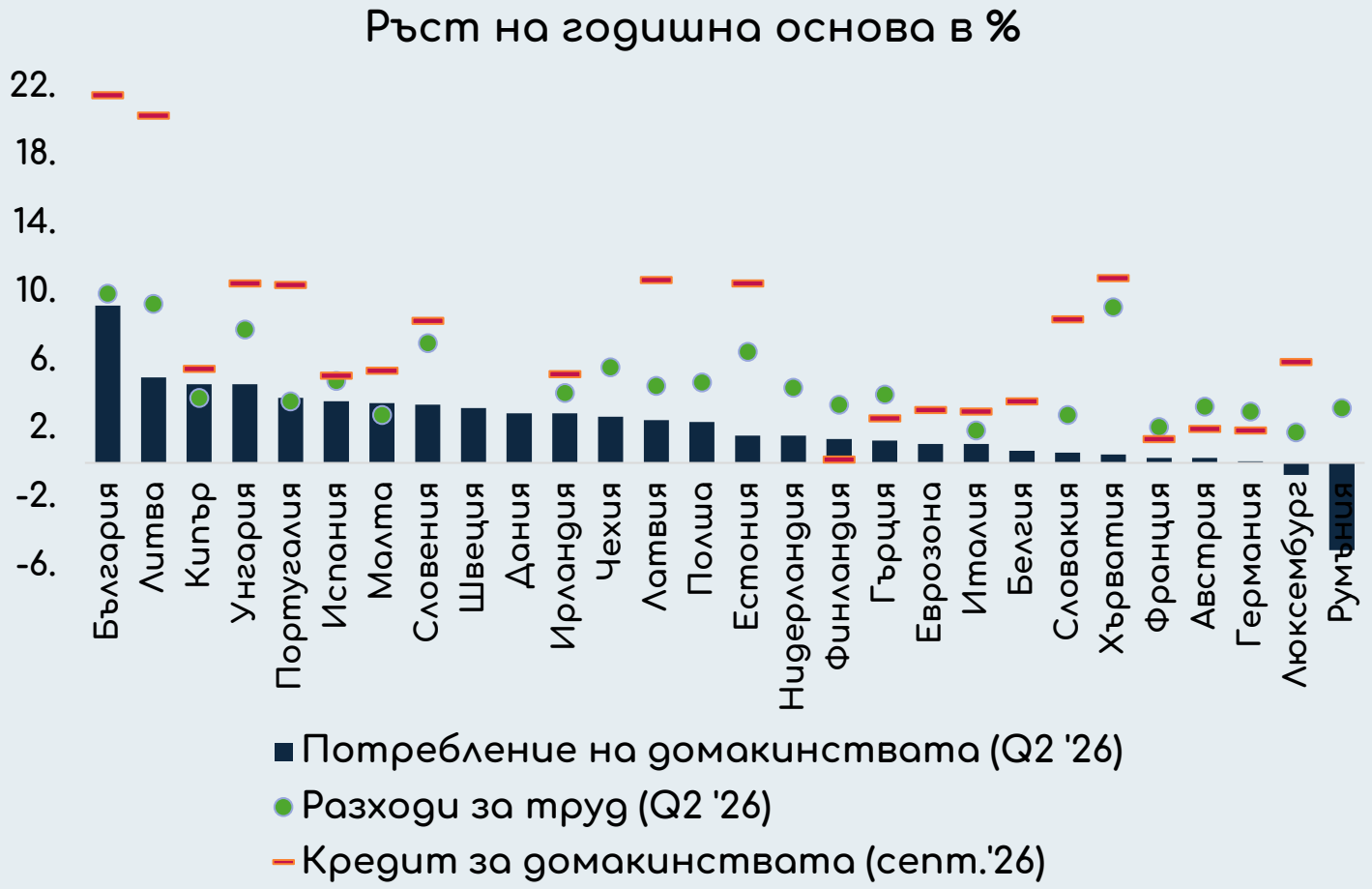
- Спад в публичните инвестиции, финансирани с европейски средства
- Охлаждане на пазара на труда и ръста на възнагражденията
- Несигурна бизнес среда

Структурен проблем:

! Растеж, зависещ във все по-голяма степен от потребление на кредит

ИПИ

КРЕДИТИРАНЕ, ЗАПЛАТИ, ПОТРЕБЛЕНИЕ

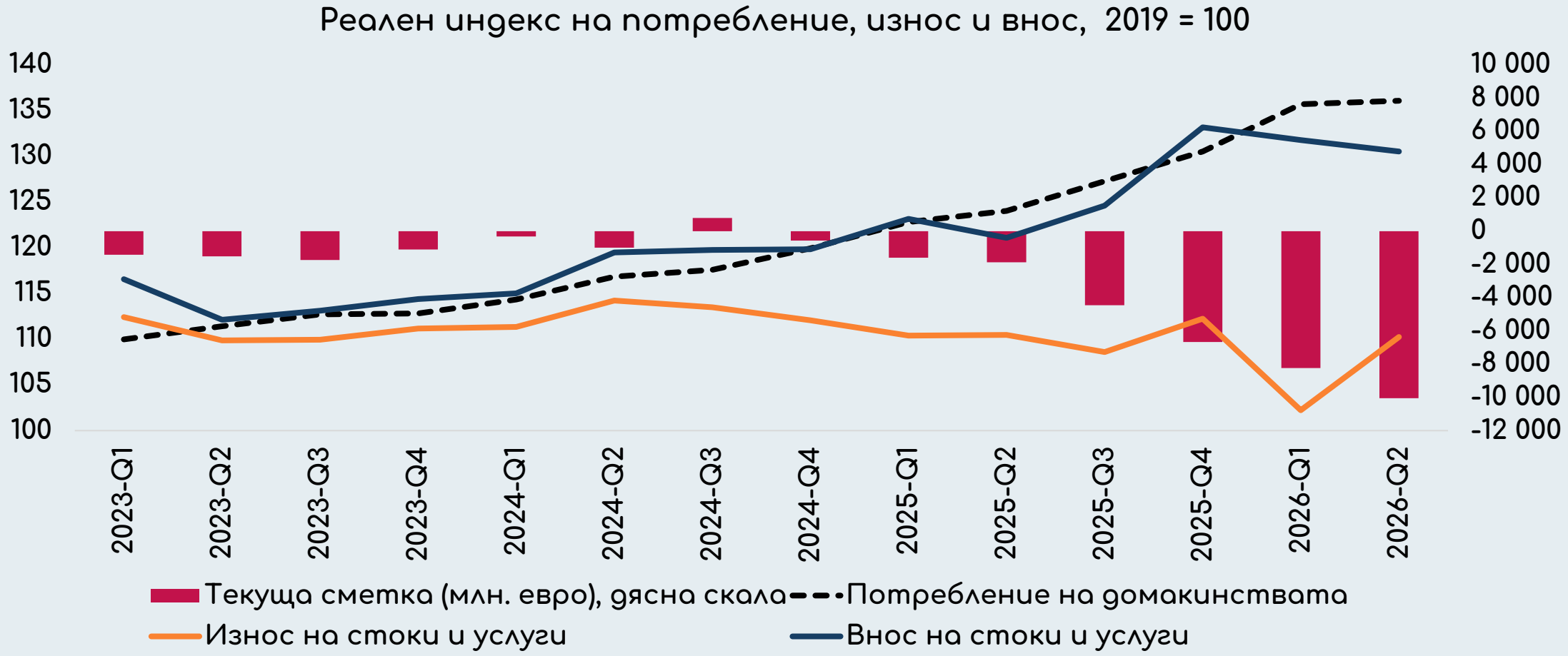

България отчита:

- Най-висок реален ръст на потреблението на домакинствата в ЕС
- Най-висок ръст на разходите за труд в ЕС
- Най-висок ръст на банковия кредит за домакинствата в еврозоната

ИПИ

ИКОНОМИКА, ЗАВИСИМА ОТ ВЪТРЕШНОТО ТЪРСЕНЕ

ПОЛИТИЧЕСКИ РИСКОВЕ ПРЕД ИКОНОМИКАТА

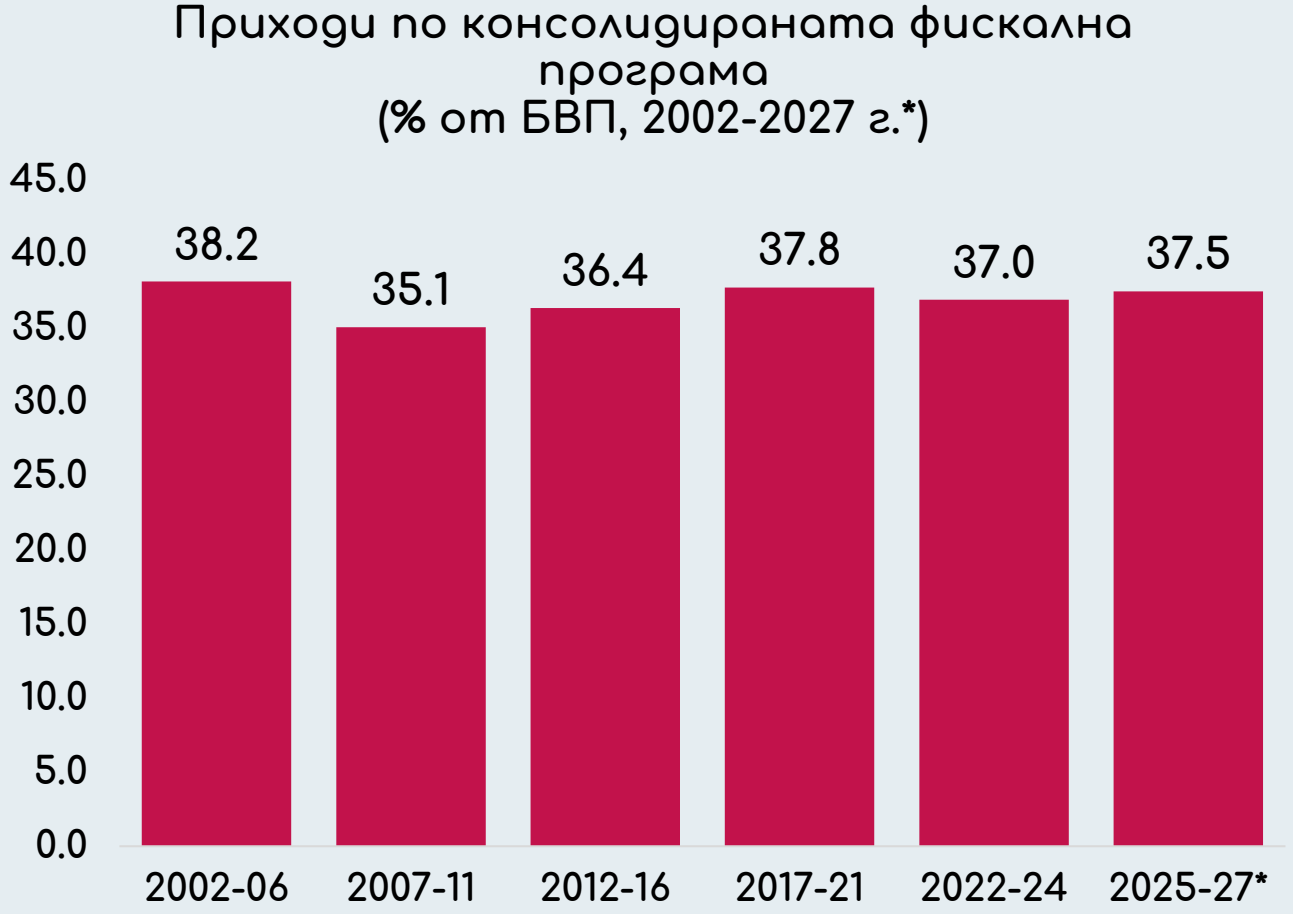
Институционален и фискален натиск върху бизнеса с фокус върху чуждите и големи компании, в т.ч. с предложения данък „свръхпечалба“

Свръх контрол върху цените и намеса в пазарните отношения – на първо време в търговията на дребно, но под заплаха са и други сектори

Риск от посягане към личните пенсионни спестявания, точно в периода на навлизане на мултифондовете

ИПИ

ПРИХОДИТЕ В БЮДЖЕТА СА УСТОЙЧИВО В РАМКИТЕ НА 37-38% ОТ БВП

- Приходите по консолидираната фискална програма са традиционно в рамките на 36-38% от БВП в последните 25 години;
- Динамиката на приходите потвърждава тезата, че бюджетният дефицит е следствие от увеличението на разходната част, а не от слабо представяне в приходите.

ИПИ

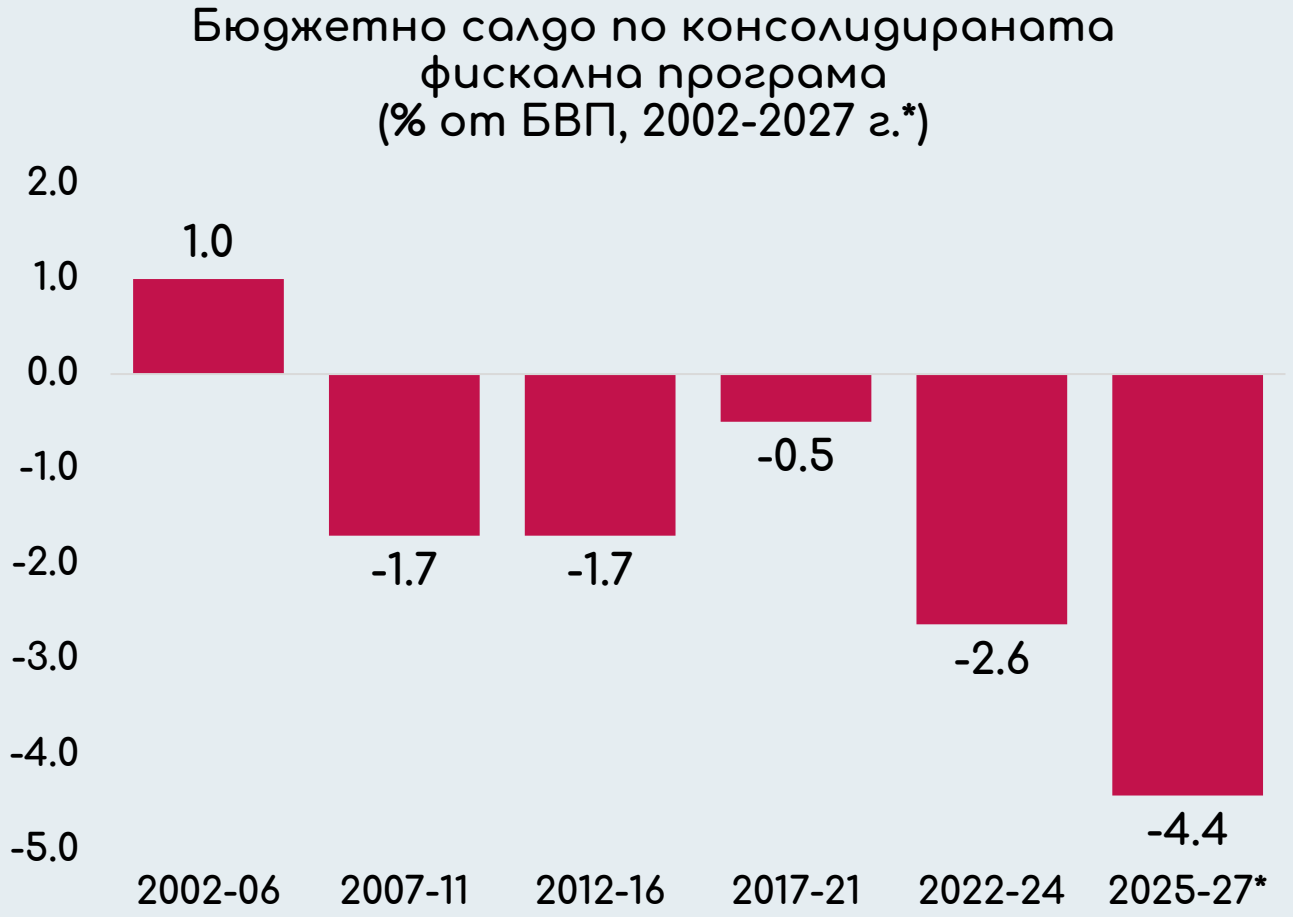
РАЗХОДИТЕ СА ИЗВЪН КОНТРОЛ И НАД ГРАНИЦАТА ОТ 40% ОТ БВП

- В периода до пандемията консолидираните разходи са устойчиво на нива от около 37-38% от БВП;
- След пандемията разходите нарастват, а през 2025 г. твърдо пробиват границата от 40% от БВП;
- Разходи над границата от 40% от БВП означават бюджетен дефицит и натиск върху данъците.

ИПИ

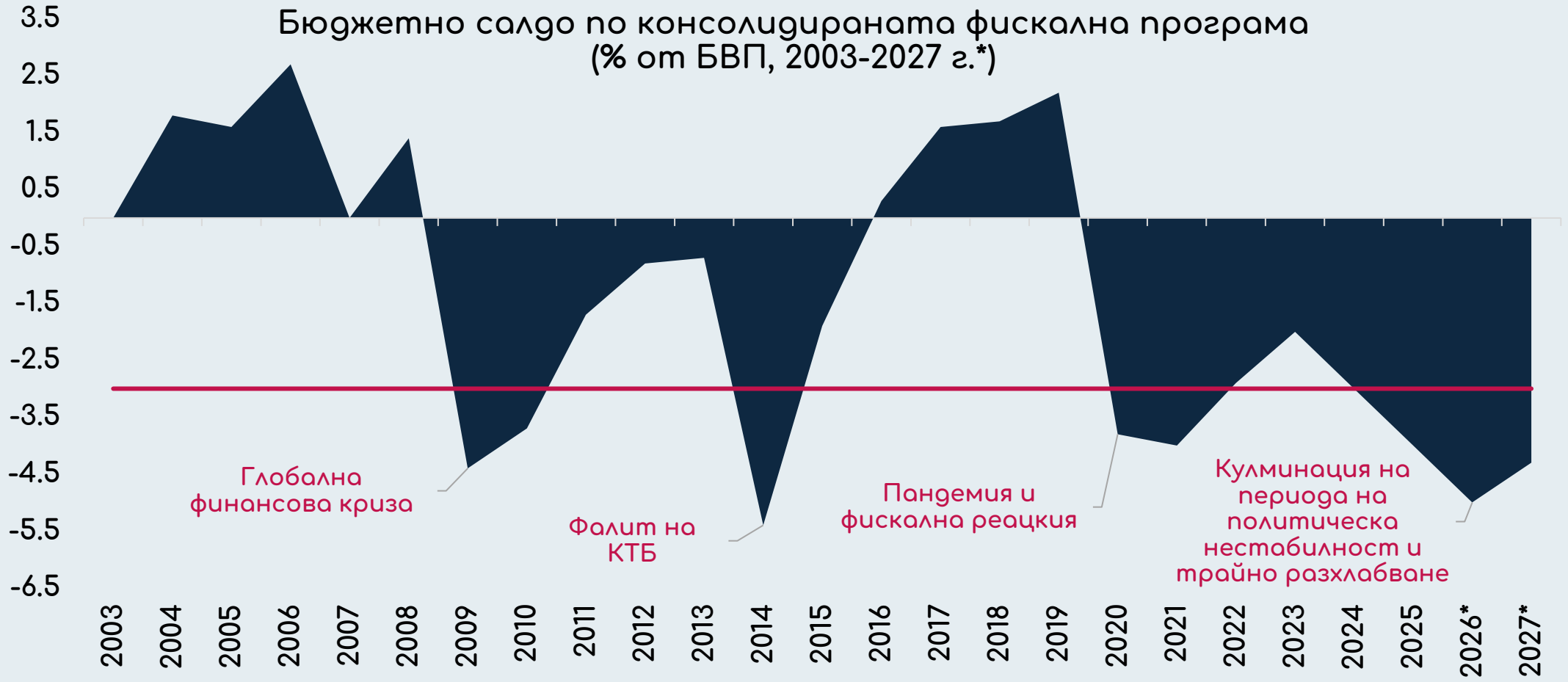
ПОЛИТИЧЕСКАТА НЕСТАБИЛНОСТ ДОНЕСЕ НАЙ-ВИСОКИЯ БЮДЖЕТЕН ДЕФИЦИТ

- След пандемията България постепенно влиза в период на бюджетно разхлабване;
- Политическата нестабилност резултира в поредица от удължителни бюджети и отслабване на ролята на финансовия министър;
- През 2025 и 2026 г. вече се наблюдава изпускане на бюджетната дисциплина отвъд обичайната рамка;
- България е изправена пред пълно десетилетие на бюджетен дефицит.

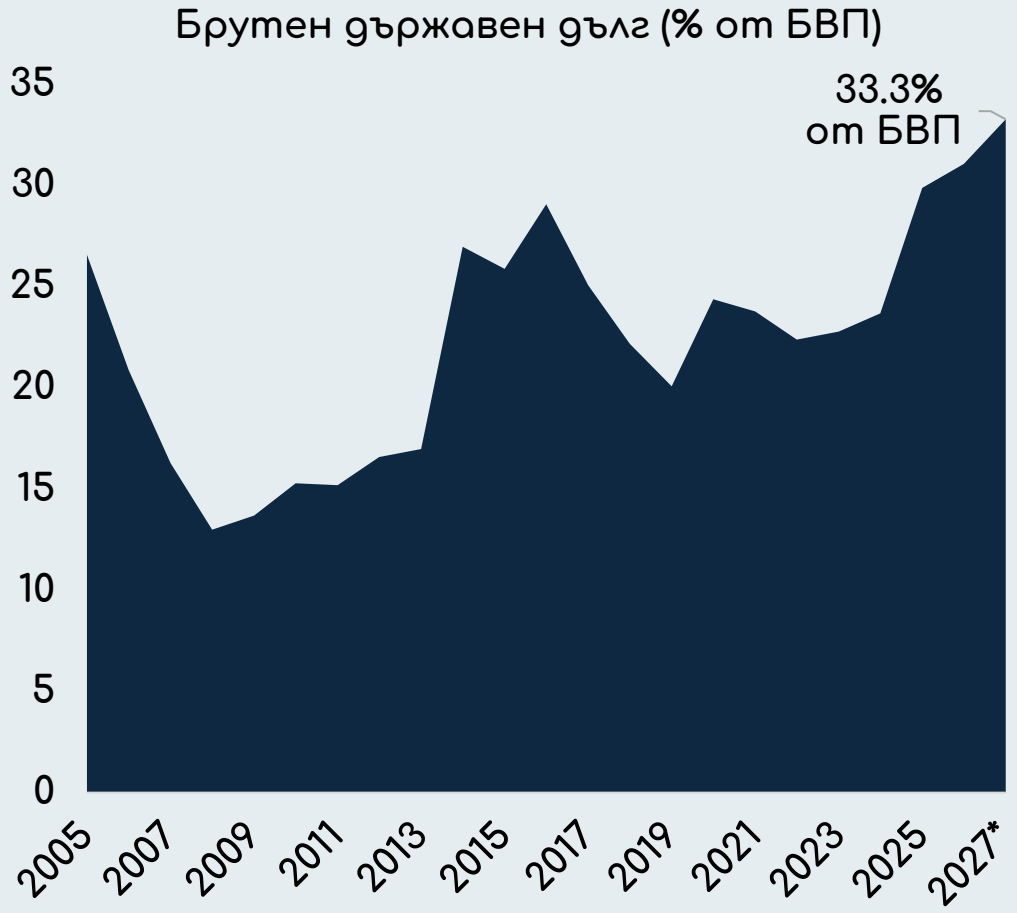
ИПИ

ПЪТЯТ НА ПРЕКОМЕРНИЯ ДЕФИЦИТ В ПОСЛЕДНИТЕ 25 ГОДИНИ

ИПИ

РЪСТ НА ДЪРЖАВНИЯ ДЪЛГ И РАЗХОДИТЕ ЗА ЛИХВИ В БЮДЖЕТА

ИПИ

ПРЕДЛОЖЕНИЯТ БЮДЖЕТЕН ПЛАН ОТ ПРАВИТЕЛСТВОТО

- Близо 2 млрд. евро допълнителна тежест за икономиката – правителственият бюджетен план разчита на нови приходни мерки, включително данък „свръхпечалба“ и увеличение на осигурителните прагове.
- Разходите остават основният нерешен проблем – предвижда се задържане, а не съществено преструктуриране на разходите; ефектът от планираните икономии се компенсира от нови бюджетни ангажименти.
- Консолидацията е недостатъчна – въпреки допълнителните приходи планът предвижда дефицит от 4,3% от БВП през 2027 г., при по-благоприятна икономическа прогноза, която създава възможност за по-бързо намаляване на дефицита.

Извод: Устойчивото решение е контрол върху разходите и структурни реформи, а не нови данъци върху труда и капитала.

ИПИ

ФИСКАЛНА РАМКА НА ИПИ: СТАБИЛНОСТ, НИСКИ ДАНЪЦИ И ПРЕДВИДИМОСТ

Основно послание: Устойчиви публични финанси чрез ясни ограничения върху размера на държавата, публичния дълг и данъчната тежест, които осигуряват предвидима среда за инвестиции и икономически растеж.

- Разходи до 38% от БВП – твърд законов таван върху публичните разходи, който ограничава разрастването на държавата и гарантира фискална дисциплина.
- Публичен дълг до 30% от БВП – средносрочна цел за ограничаване на задлъжняването и запазване на финансовата стабилност.
- Без повишаване на данъчно-осигурителната тежест – запазване на конкурентните данъци върху труда и печалбите, с възможност за намаляване на осигуровките.
- Повече частен капитал, по-малък бюджетен ангажимент – приватизация, концесии и частно финансиране на инфраструктурата и инвестициите.

Резултат: По-нисък и предвидим фискален риск, ограничаване на публичния дълг, запазване на конкурентната данъчна среда и повече частни инвестиции.

ИПИ

ПО-МАЛЪК И ПО-ЕФЕКТИВЕН ПУБЛИЧЕН СЕКТОР

Основно послание: Ограничаване на публичния сектор чрез трайно намаляване на заетостта, премахване на автоматичния ръст на заплатите и обвързване с реалните функции и резултати.

- Правило 20/10 за публичния сектор – ограничаване на заетите в обществения сектор до 20% от всички наети по трудово и служебно правоотношение и на разходите за персонал в консолидирания бюджет до 9-10% от БВП.
- Оптимизация на числеността – намаляване на заетите в публичния сектор с близо 100 хил. души за три години чрез преструктуриране, премахване на дублиращи функции, съкращаване на незаети щатове и ограничаване на новите назначения.
- Реформа на възнагражденията – премахване на автоматичните правила за формиране и увеличение на заплатите и ограничаване на бонусите в държавната администрация.
- Финансов механизъм за преструктуриране – създаване на специален фонд за финансиране на оптимизацията, включително временно удължаване на периода за изплащане на дължимите възнаграждения при освобождаване до две години, при спазване на трудовите права.

Резултат: Близо 100 хил. по-малко заети в публичния сектор и 1,5-2,0% от БВП по-ниски годишни бюджетни разходи, с трайно ограничаване на натиска върху публичните финанси.

ИПИ

ПО-ЕФЕКТИВНА СОЦИАЛНА ПОДКРЕПА И УСТОЙЧИВОСТ НА ПУБЛИЧНИТЕ РАЗХОДИ

Послание: Повече реална подкрепа за нуждаещите се, вместо автоматично разрастване на социалните плащания — чрез по-добро насочване на помощите, контрол и реформа на скъпите механизми.

- Интегриран модел на социално подпомагане - оценка на доходите и потребностите на ниво домакинство и по-добро насочване на социалните помощи; цел: намаляване на коефициента на Джини с 2 пункта.
- Реформа на оценката и подкрепата за хората с увреждания – автоматизиран анализ на риска и целеви проверки на ТЕЛК решенията, ограничаване на неправомерните плащания и насочване на публичния ресурс към хората с реални потребности, при гарантиране на правата им.
- Структурна промяна на модела на лична помощ – над 800 млн. евро през 2027 г., спрямо около 100 млн. евро през 2020 г. (ръст от близо 8 пъти). Интегриране на личната помощ в системата на социалните услуги чрез преминаване от финансиране на индивидуална асистентска заетост към организирана подкрепа в домашна среда с индивидуален пакет от услуги, стандарти за качество и контрол върху реално предоставената грижа.

Резултат: По-ефективна социална политика и намаляване на неравенствата, реална подкрепа за хората с увреждания и овладяване на ръста н асоциалните разходи.

ИПИ

ОГРАНИЧАВАНЕ НА СУБСИДИИТЕ

Послание: Намаляване на субсидиите за неефективни стопански дейности

- Субсидиите в държавния бюджет общо за всички дейности са вторите най-високи в ЕС като дял в БВП (след Белгия).
- Само за земеделие през 2025 г. са изплатени 2,2 млрд. евро.
- България е сред страните в ЕС с най-висок дял на субсидиите за земеделие спрямо БВП.
- Голяма част от плащанията не постигат никакъв резултат в посока конкурентоспособност и продуктивност.

Резултат: Промяна в стимулите, по-конкурентен частен сектор и по-ниски публични разходи

ИПИ

ПРИВАТИЗАЦИЯ, КОНЦЕСИИ И МОБИЛИЗИРАНЕ НА ЧАСТЕН КАПИТАЛ

Основно послание: От държавна собственост и бюджетно финансиране към привличане на частен капитал, пазарно управление на публичните активи и ускорено развитие на стратегическата инфраструктура.

- Мащабна приватизация чрез капиталовия пазар. Стартиране на програма за листване на държавни предприятия и публични активи на Българската фондова борса, включително БЕХ, Българската банка за развитие, „Български пощи“, Държавната консолидационна компания (ДКК) и други държавни дружества. Приватизация на „Топлофикация София“ и развитие на самата фондова борса като инструмент за привличане на капитал. Продажба на дялове чрез публично предлагане, с възможност за поетапно намаляване на държавното участие.
- Дългосрочна програма за инфраструктурни концесии. Подготовка на пакет от големи инфраструктурни проекти за концесиониране и привличане на частни инвестиции, с фокус върху транспортната свързаност в Северна България, железопътната инфраструктура и пристанищата.
- Нова рамка за капиталовите разходи. Приоритизиране на публичните инвестиции според икономическата им възвръщаемост, прозрачност на проектите и използване на частно финансиране там, където е икономически обосновано.

Търсен резултат: Привличане на частни инвестиции в публична инфраструктура в размер на поне 2% от БВП чрез концесии и други форми на частно участие, с цел намаляване на прекия бюджетен ангажимент, по-ефективно управление на държавните активи, развитие на капиталовия пазар и ускоряване на стратегическите инвестиции в транспортната свързаност.

ИПИ

ПО-СИЛНИ РЕГИОНИ И ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА МЕСТНО НИВО

Основно послание: Повече от създаденото на местно ниво богатство да остава в общините, като финансовата децентрализация им осигури независимост от централния бюджет и възможност сами да финансират развитието си.

- Преотстъпване на 2 процентни пункта от подоходния данък към общините – допълнителен собствен ресурс от порядъка на над 800 млн. евро годишно, с изравнителен механизъм за по-бедните общини и цел 40% собствени приходи в общинските бюджети.
- Нов модел за финансиране на общинските инвестиции – използване на бъдещите приходи от данъчната децентрализация за привличане на банков ресурс и финансиране на общински проекти за над 4 млрд. евро, с разсрочено изплащане и намаляване на непосредствения натиск върху държавния бюджет.
- По-голяма местна данъчна автономия – актуализиране на данъчните оценки на имотите и повече свобода при определяне на местните данъчни ставки.
- Административна и териториална реформа – намаляване на броя на общините и развитие на споделени услуги за стратегическо планиране, обществени поръчки и инвестиционна политика.

Резултат: Ускорено изпълнение на общинските инвестиции за над 4 млрд. евро, без необходимост от незабавното им пълно финансиране от държавния бюджет; достигане на 40% собствени приходи в общинските бюджети и по-голяма финансова независимост, инвестиционен капацитет и отговорност на местната власт.

ИПИ

ОБРАЗОВАНИЕ: ПОВЕЧЕ СВОБОДА И ФОКУС ВЪРХУ ЗНАНИЯТА И УМЕНИЯТА

Основно послание: Финансирането на образованието трябва да създава стимули за по-високи образователни резултати, по-добри умения и успешна реализация.

- Запазване на делегираните бюджети и промяна на финансовите стимули – от преимуществено финансиране според броя учащи към отчитане на образователния напредък и качеството.
- Оптимизация на училищната мрежа и по-ефективно използване на ресурсите при гарантиране на достъпа. Механизъм за наблюдение и действия при хронично слабите училища - 170 училища под 3.00 на ДЗИ по БЕЛ (в тях учат 3 250 ученици).
- По-силна връзка между професионалното и висшето образование и потребностите на пазара на труда. Повсеместно прилагане на образование чрез работа.
- Повече автономия на образователните институции и работата на учителите, съчетана с отчетност за резултатите.
- Пренасочване на политиките на пазара на труда от субсидирана заетост към обучение на безработни и неактивни.

Резултат: По-високи образователни постижения, по-добра реализация на пазара на труда и подобряване на човешкия капитал

ИПИ

ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ: ПЛАЩАНЕ ЗА РЕЗУЛТАТИ, НЕ ЗА ОБЕМИ

Основно послание: По-добри здравни резултати чрез промяна на стимулите, преструктуриране на болничната помощ и насочване на ресурси към превенцията и извънболничната помощ.

- Промяна на стимулите за лечебните заведения и обвързване на финансирането с измерими резултати.
- Преструктуриране на болничната мрежа и развитие на дългосрочните грижи - 338 са болниците в момента в България с около 57 хил. легла - на първо място в ЕС.
- Прехвърляне на клинични пътеки от болничната към извънболничната помощ - 1/3 от 267 КП могат да се извършват амбулаторно или извън болница.
- Въвеждане на диагностично-свързани групи в болничната помощ.
- Приоритизиране на профилактиката, ранната диагностика и скрининга - превенцията е 0,23% от БВП при 0,36% в ЕС.

Резултат: По-добро здраве и достъп до качествени услуги при контролирана динамика на разходите.

ИПИ

ВЪРХОВЕНСТВО НА ПРАВОТО I: ОТГОВОРНОСТ И КОНТРОЛ В СЪДЕБНАТА ВЛАСТ

Основно послание: Възстановяване на ефективния баланс между властите и ясна отговорност за управлението на съдебната система — независимост при правораздаването, но публична отчетност за организацията и използването на ресурсите.

- Възстановяване на ролята на министъра на правосъдието при бюджетното планиране, управлението на имуществото и административното обезпечаване на съдебната власт, при запазване на самостоятелния ѝ бюджет и гаранциите за независимост.
- Преосмисляне на ролята на ВСС с фокус върху кадровата политика, професионалните стандарти и дисциплинарната отговорност, вместо концентриране на всички управленски и ресурсни функции.
- Реформа на Инспектората към ВСС – преосмисляне на конституционната му уредба и законово уреждане на организацията му, с ефективни правомощия за проверки, установяване на нарушения и търсене на отговорност.
- Публична отчетност за резултатите – измерими показатели за натовареност, срокове, качество на административното управление и използване на бюджетните средства.

Резултат: Ясно разпределени институционални отговорности, действащ контрол и по-висока публична отчетност на съдебната власт, без намеса в независимото решаване на делата.

ИПИ

ВЪРХОВЕНСТВО НА ПРАВОТО II: ЕФЕКТИВНОСТ И БЮДЖЕТНА ДИСЦИПЛИНА

Основно послание: Преминаване от финансиране на щатове и структури към управление на съдебната система според реалната натовареност, резултатите и необходимите ресурси.

- Оптимизация на съдебната карта и числеността – преструктуриране на съдилища, прокуратури и следствени органи според натовареността, демографските и икономическите фактори, при гарантиран достъп до правосъдие.
- Контрол върху разрастването на персонала – временно ограничаване на новите назначения, преразпределение на незаети щатове и постепенно съкращаване на излишни позиции при пенсиониране.
- Прозрачен бюджет по основни функции – отделно представяне на разходите за разследване, обвинение и правораздаване; самостоятелно мотивиране и одобрение на разходите за несъщински дейности.
- Реформа на възнагражденията – замразяване на основните заплати на настоящите нива и премахване на допълнителното възнаграждение за прослужено време („клас“) чрез законодателни промени.

Резултат: Ограничаване на ръста на разходите за персонал и издръжка, по-равномерна натовареност, по-ефективно използване на публичните средства и запазване на достъпа до правосъдие.

ИПИ

ИЗХОД ОТ СПИРАЛАТА НА ДЕФИЦИТИТЕ: СТАБИЛНОСТ, РЕФОРМИ И РАСТЕЖ

Фискална стабилност без по-високи данъци – публични разходи до 38% от БВП, дълг до 30% от БВП и трайно намаляване на бюджетния дефицит.

По-малка и по-ефективна държава – правило 20/10 за публичния сектор, оптимизация на заетостта и разходите за персонал, реформа на социалните плащания и ограничаване на неефективните субсидии.

Повече частни инвестиции и силни региони – приватизация, концесии и мобилизиране на частен капитал в размер на поне 2% от БВП, финансова децентрализация и повече инвестиционни възможности за общините.

Публични услуги, ориентирани към резултати – промяна на стимулите в образованието, здравеопазването и съдебната власт, с фокус върху качеството, ефективността и отчетността.

ИПИ

Краен резултат: Устойчиви публични финанси, конкурентна икономика и по-висок потенциал за дългосрочен растеж.

Бюлетинът на ИПИ

Social Media

АЛТЕРНАТИВЕН БЮДЖЕТ на ИПИ

Изход от спиралата на дефицитите

3 НОЕМВРИ
10:00 ч.

ГРАНД ХОТЕЛ СОФИЯ
зала Триадица 1 и 2

ИПИ

FRIEDRICH NAUMANN FOUNDATION For Freedom.